

(/)

[🏠 \(/ \)](#) > Besættelsen (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/besaettelsen>)> Bøger (<http://www.historie-online.dk/boger>)> Anmeldelser (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5>) > De danske førere

← **Forrige artikel** (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/besaettelsen/husmor-i-en-rationeringstid>)

De danske førere

Kategori: Anmeldelser

Visninger: 4369

Del artikel: **f** ([https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=http://www.historie-](https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/besaettelsen/de-danske-foerere)

[online.dk/boger/anmeldelser-5-5/besaettelsen/de-danske-foerere](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/besaettelsen/de-danske-foerere)) **t**

(<https://twitter.com/home?status=>. Aktiviteten kan ses på [http://www.historie-](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/besaettelsen/de-danske-foerere)

[online.dk/boger/anmeldelser-5-5/besaettelsen/de-danske-foerere](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/besaettelsen/de-danske-foerere)) **in**

([http://www.linkedin.com/shareArticle?mini=true&url=http://www.historie-](http://www.linkedin.com/shareArticle?mini=true&url=http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/besaettelsen/de-danske-foerere&title=)

[online.dk/boger/anmeldelser-5-5/besaettelsen/de-danske-foerere&title=](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/besaettelsen/de-danske-foerere&title=))

Ole Ravn

De danske førere. Fascistiske og nationalsocialistiske partier og førere i Danmark 1922 – 1945

Syddansk Universitetsforlag, 620 sider, ill. 398 kr.

Hverken sociale tabere eller udstødte blandt de nazistiske danske førere

Af Erik Ingemann Sørensen

Mag. art. Ole Ravn har skrevet en særdeles interessant bog om de danske førere i perioden 1922 – 1945. Mange traditionelle opfattelser af de 14 portrætterede skydes ned.

Da fascismens og nazismens spøgelse gik gennem Europa, kom det også til Danmark. Set i historiens lys var det ikke med særlig stor succes – men en del af danskerne faldt dog for det, de troede ville være fremtidens bevægelse. 14 af de mest fremtrædende personer her i landet er skildret i denne bog. *"Man kan vælge at betragte historierne om disse førere og deres bedrifter som kuriøse betragtninger fra historiens overdrev. Beskrivelsen af deres aktiviteter tegner imidlertid et billede af et andet Danmark end det, man finder i de traditionelle historiebøger..."* (s.9)

Brylds og Warrings konklusioner

Forfatteren holder sig – klogt – op ad Claus Bryld og Anette Warrings konklusioner i deres store undersøgelse "Besættelsestiden som kollektiv erindring", 1998. Heri gør de op med den dominerende opfattelse af de danske landssvigere, der lå i direkte forlængelse af retsopgøret: *"Den generelle formidling fastlagde allerede under besættelsen et definitivt billede af nazismen som identisk med landsforræderi og kriminalitet, et billede, der var tæt knyttet til retsopgøret og som passede med en udbredt opfattelse i befolkningen, at landssvigerne repræsenterede en særlig gruppe mennesker, overvejende bestående af psykopater og intelligensdefekte..."* (s.565).

Bryld og Warring er godt nok lidt lette i omgangen med bevæggrundene for den ensidige opfattelse af 'de onde'. Man kan jo godt tillade sig at stille spørgsmålet, om mange ikke havde behov for på en eller anden måde at lægge de fem år bag sig – for at skabe dette fatamorgana.

I alle fald bryder forfatteren til denne bog stærkt og præcist med den gamle opfattelse. Om det er dette, der ligger bevidst bag ved valget af de 14 personer, der portrætteres, er ikke til at vide. Men i alle fald når Ole Ravn frem til følgende konklusion:

"Først og fremmest kan vi slå fast, at der blandt de danske førere bestemt ikke var en overrepræsentation af mænd fra opløste eller socialt udsatte hjem. Tværtimod stammede de fleste af de danske førere fra velfungerende kernefamilier... det mest markante i denne sammenhæng er, at ingen af førerne stammede fra almindelige arbejderhjem, men fra traditionelle borgerligt tænkende middelklassehjem. Der er således ikke en eneste social taber eller socialt udstødt blandt førerne..." (s.568-569).

Videre hedder det: Man kan med andre ord slå fast, at ingen af de 14 danske førere var intellektuelle undermennesker, men at de tværtimod var langt bedre uddannede end størstedelen af den danske befolkning. Det kan da heller ikke overraske, at de ved de psykologiske undersøgelser efter befrielsen alle blev betegnet som intelligente..." (s.570).

Bogens personer

Som nævnt beskriver forfatteren 14 personer, der var førere i perioden 1922 – 1945. Hver introduceret med en mere eller mindre fængende overskrift: "Ritmesteren med den udanske monokel", Cay Lembcke, "Den idealistiske raceteoretiker, Ejnar Vaaben", "Den antikommunistiske jagerpilot", Poul Sommer, "Jødernes fjende nummer 1", Aage H Andersen, "Den missionske nationalsocialist", Anders

Billede ikke fundet

Malling og "Den principfaste officer", K. B. Martinsen. For nu at nævne nogle. Nok ment som lidt lokkemad for læserne. Eksempelvis bringes der ikke et egentlig foto af Lembcke med monokel – kun i vittighedstegningerne.

Ole Ravns beretning/fortælling om de enkelte personer er båret af en bred vifte af kilder. Der er anvendt ganske mange aviser blandt kilderne. Herom siger forfatteren: *"Et særligt problem knytter sig til, at en betydelig del af de anvendte kilder er samtidige avisartikler, Der har blandt historikere været tradition for at betragte anvendelsen af avisartikler som historiske kilder med en vis skepsis, således at oplysningerne i sådanne artikler kun tillægges historisk betydning, hvis de kan bekræftes ad anden vej. I en kort indledning til litteraturlistens anden del gives en introduktion til nogle af de problemer, der generelt er knyttet til brugen af avisartikler som historisk kildemateriale..."* (s.10).

Billede ikke fundet

Som den eneste af de portrætterede førere blev K.B. Martinsen (tv) henrettet efter besættelsen, den 25. juni 1949.

Det klæder forfatteren, at han udviser rettidig omhu overfor dette specielle kildemateriale med lige så specielle vinklinger. Aviserne er særdeles vigtige kilder – især når det drejer sig om de "ideologiske vinklinger".

Generelt er validiteten i beretninger god – om end der fra tid til anden kan smutte for personlige betragtninger ind i teksten. Det enkelte portræt støttes af dertil hørende bibliografiske kommentarer sidst i bogen.

Fascisme og nationalsocialisme i Europa og Danmark

Afslutningsvis giver Ole Ravn et ganske interessant rids af de fascistiske og nazistiske partier i henholdsvis Syd-, Nord- og Vesteuropa og stiller disse op mod udviklingen i Danmark. Han påviser, at der rent faktisk i perioden 1922 til 1945 blev stiftet op mod 40 partier med fascistisk og nazistisk udgangspunkt. Som bekendt var det kun DNSAP, der fik en vis form for succes. Denne blev dog sat til vægs ved folketingsvalget i 1943. Danskerne lod sig ikke rive med i hundredtusindvis som i andre europæiske lande.

Årsagerne er mange. Efter 1. verdenskrig brød armoden voldsomt ud i såvel Italien som i Tyskland. Der var virkelig grobund for mørkets kræfter. Danmark derimod havde "...profiteret økonomisk af neutraliteten under 1. verdenskrig..." (s.573). Endvidere noterer Ole Ravn, at proletariseringen af de "...mange små håndværkere og mindre industriforetagender" (s. 574) først for alvor satte ind i Danmark i løbet af 1950'erne.

Her kommer det for, at forfatteren er ude på meget tynd is. Ser man på historikeren Henrik S. Nissens redegørelse i Gyldendal og Politikens Danmarkshistorie bind 14 side 25, hedder det:

"En egentlig klasseanalyse, der i marxistisk forstand skelnede mellem kapitalister, mellemlag, småborgere og proletarer, løb ind i vanskeligheder, fordi den danske virkelighed passede så dårligt til forestillingen om en talmæssigt stadigt mindre kapitalistklasse over for et voksende proletariat, der blev drevet dybere og dybere ned i fattigdommen..." (s. 25). Heller ikke i Svend Aage Hansens og Ingrid Henriksens redegørelse for "Velfærdsstaten 1940 – 78" i Dansk social historie bd. 7 findes der belæg. Ej heller i litteraturlisten. Det medfører en ganske pæn panderynken.

Som registreringsarbejde er "De danske førere" en udmærket bog, der på flere måder belyser ideologiforvirringen, der satte markante skel i det danske samfund.

[Historie-online.dk, den 20. februar 2019]

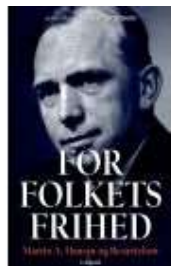
← Forrige artikel (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/besaettelsen/husmor-i-en-rationeringstid>)

SE RELATEREDE ARTIKLER

DANSK ANTISEMITISME 1930-1945

([http://www.historie-online.dk/boger/dansk-antisemitisme-1930-](http://www.historie-online.dk/boger/dansk-antisemitisme-1930-1945)

**MARTIN A. HANSEN OG
BESÆTTELSEN**

1945) (<http://www.historie-online.dk/boger/martin-a-hansen-og-besaettelsen>)

DET HEMMELIGE BORNHOLM

([/article/items/view/2805/91](http://www.historie-online.dk/article/items/view/2805/91))

K.K. Steincke - Historiens Aktører nr. 59

Ole Mortensøn skriver om socialpolitikens bannerfører